

Mateja Pezdirc Bartol

Inovativnost besede in slike v pesniški zbirki *Drobtine iz mišje doline* Anje Štefan

objavljeno v:

Darja Pavlič (ur.): *Slovenska poezija. Obdobja 40*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2021.

<https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-40/>

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2021.

Obdobja (e-ISSN 2784-7152)

INOVATIVNOST BESEDE IN SLIKE V PESNIŠKI ZBIRKI *DROBTINE IZ MIŠJE DOLINE* ANJE ŠTEFAN

Mateja Pezdirc Bartol

Filozofska fakulteta, Ljubljana
Mateja.PezdircBartol@ff.uni-lj.si

DOI:10.4312/Obdobja.40.355-361

Drobtine iz mišje doline Anje Štefan iz leta 2017 so ena najvidnejših in najinovativnejših slovenskih pesniških zbirk za otroke zadnjih let. Izšla je v obliki slikanice z ilustracijami Alenke Sottler. Njeno kakovost in izvirnost bomo v prispevku analizirali s treh perspektiv: beseda in slika, zven in pomen, naslovnik in vprašanje recepcije, pri čemer bomo slikanico interpretirali v primerjalnem kontekstu avtoričinih preostalih pesniških zbirk.

otroška poezija, Anja Štefan, Alenka Sottler, *Drobtine iz mišje doline*, slikanica

Anja Štefan's *Drobtine iz mišje doline* (Tunes from Mousedale Dunes) from 2017 is one of the most distinctive and innovative poetry collections for children in recent years. The collection is produced in the form of a picture book illustrated by Alenka Sottler. The paper analyses the work's quality and innovativeness from three perspectives: its words and pictures, its sounds and meaning, as well as its cover and reception, interpreting the picture book using a comparative approach in the light of the author's other poetry collections.

children's literature, Anja Štefan, Alenka Sottler, *Drobtine iz mišje doline* (Tunes from Mousedale Dunes), picture book

1 Uvod

Anja Štefan je osrednja sodobna slovenska mladinska avtorica, ki piše pesmi, pravljice, uganke ter raziskuje, zbira in prireja ljudske pravljice in je tako ustvarjalno tesno povezana s folklornim izročilom. Je tudi stalna avtorica otroških revij *Ciciban* in *Cicido* ter pionirka poklicnega pripovedovanja pri nas, leta 1998 je ustanovila tudi Pripovedovalski festival. Sodi med sodobne avtorje in avtorice, ki se odmikajo od modernistične jezikovno-predstavne igre svojih predhodnikov, saj se vračajo k otroški vsakdanjosti v vseh njenih različnostih, njeno delo pa »z mehkobo pravljичnega sveta in narave izreka čudenje drobnim stvarjem« (Saksida 2006: 276–277). Najpogosteje v njenih literarnih delih nastopajo živali, kot so medved, lisica, mravlja, čmrlj, kokoš, maček, pes, polž, ptice, petelin, polh, volk idr. Kot nakazuje že naslov, so glavna oseba obravnavane pesniške zbirke miške, ki niso nove literarne junakinje ne znotraj slovenske mladinske književnosti, kjer je zagotovo najbolj slavna Sapramiška Svetlane Makarovič, ne znotraj poezije Anje Štefan, saj nastopajo tudi v drugih njenih pesmih, npr. *Devet pogumnih miši*, *Vzela miška je s poličke*, *Nevihta*, *V žepu imam srebrn lešnik*, *Izlet*, *Izštevanka* ... Avtorica v intervjuju pojasnjuje takole: »Pogosto

me vprašajo, zakaj so v mojih pesmicah in pravljicah pretežno živali. Pravzaprav ne znam odgovoriti. Včasih si sama to razložim tako, da žival človeka takoj asociira na nekaj. Če rečem: 'Bila je neka deklica,' je še vse odprto. Če rečem: 'Bila je neka lisica,' pa se zraven že sprime nekaj potencialnih lastnosti, ki bi jih lisica lahko imela, potez, ki jih imamo v skupni zavesti.« (Pleterski 2018: 1430)

Drobtine iz mišje doline Anje Štefan iz leta 2017 so ena najvidnejših in najbolj inovativnih slovenskih pesniških zbirk za otroke zadnjih let, ki je izšla v obliki slikanice z ilustracijami Alenke Sottler. Zanj je avtorica prejela številne nagrade: večernico, priznanje zlata hruška, priznanje Kristine Brenkove, Levstikovo nagrado, nagrado za najboljše oblikovano knjigo 33. slovenskega knjižnega sejma, nominirana je bila za desetnico, uvrščena pa je bila tudi v zbirko najboljših knjig z vsega sveta Bele vrane (Lavrenčič 2018: 21–26).¹ Njeno kakovost in izvirnost bomo v prispevku analizirali s treh perspektiv: beseda in slika, zven in pomen, naslovnik in vprašanje recepcije, pri čemer bomo slikanico interpretirali v primerjalnem kontekstu avtoričinih preostalih pesniških zbirk.

2 Beseda in slika

»Edinstveni značaj slikanice kot umetnostne zvrsti izvira iz dejstva, da je pravzaprav kombinacija dveh ravni komunikacije, verbalne in vizualne. V tem pogledu je slikanica sintetični medij, podobno kot gledališče ali film, kjer prejemnik celostni smisel doživi šele skozi interakcijo različnih komunikacijskih sredstev.« (Nikolajeva 2003: 5) Prav zato ima slikanica dva avtorja: pisatelja in ilustratorja, njuno delo pa lahko poteka različno. Marjana Kobe (1987: 33–36) loči a) avtorsko slikanico, kjer je avtor besedila tudi ilustrator; b) slikanico, kjer sta avtorja stalni ustvarjalni tandem in c) slikanico, kjer avtorja nista stalna sodelavca, pri čemer je lahko primaren tekst, ki ga poustvari ilustrator, lahko pa je primarna slika, na podlagi katere nastane besedilo. Anja Štefan pri pesniških zbirkah in zbirkah pravljic najpogosteje sodeluje z ilustratorkami Jelko Reichman, Marjanco Jemec Božič in Ančko Gošnik Godec, pa tudi z Zvonkom Čohom in Marjanom Mančkom, v zadnjih letih tudi s Hano Stupica. Sodelovanje z Alenko Sottler pri zbirki *Drobtine in mišje doline* ni njuno prvo,² vsekakor ne gre za stalni sodelavki, a sta kljub temu ustvarili dinamičen odnos, saj sta pri nastajanju dela medsebojno vplivali druga na drugo. Anja Štefan je v intervjuju pojasnila, da so bile izhodišče ilustracije mišk Alenke Sottler, saj je bila zbirka sprva zamišljena kot miniaturna, portret posamezne miške in kratke pesmice, a se je kasneje izkazalo, da takšna tehnika ilustratorki ne dopušča dovolj gibanja glede na besedila, zato je miške oblikovala s povsem novo tehniko: »Malo je vplivala ona name, malo jaz nanjo. Zelo

1 Slikanica je prevedena tudi v angleščino – *Tunes from mousedale dunes* (Ljubljana: Mladinska knjiga, 2020) –, po njej pa je bila narejena tudi istoimenska gledališka uprizoritev (Lutkovno gledališče Maribor, 2021, režija Nika Bezeljak).

2 Alenka Sottler je ilustrirala živalsko pravljico *Čmrlj in piščalka* (samostojna izdaja 1998, *Zlata čebelica* 2, 2007), priredbo ljudske pripovedi *Hvaležni kipci – japonska ljudska* (*Zlato srečo nosimo, vsem ljudem jo trosimo*, 2004) ter *Uganke* (*Zima, zima, bela*, 2012; *An, ban Ciciban*, 2013), podatke povzemamo po bibliografskih opombah v knjigi *Sončnica na rami* (Grafenauer 2016: 507–513).

sem jo na primer nagovarjala, naj v svojo črno-belo tehniko vnese tudi barve. In jih je. Ona pa mi je bila v čvrsto in nepopustljivo oporo pri odbiranju pesmic – čim manj sorodnih motivov, čim več raznolikosti« (Vidali 2018: 36).

Zbirka obsega 18 naslovljenih pesmi in zadnjo 19. na hrbtni strani knjige. Prva pesem *Pisar* ima metabesedilni značaj, saj deluje kot nekakšen uvod v pesniško zbirko, ki hkrati pojasnjuje tudi njen umetniški postopek: »Piši, moja tačka, piši / drobne pesmice za miši / in ujemi v mišji svet / gladko nitko iz besed.« *Pisar* ima torej funkcijo kronista, ki beleži dogajanje v mišji dolini,³ tke pesmi, zapisuje vsakdanje prigode mišk, drobne, miniaturne izseke iz življenja, pri čemer vzpostavlja tudi užitek v poigravanju z besedami in svobodo ustvarjalnega procesa. Tačka, ki piše, torej nakazuje umetniški postopek, tega pa je Alenka Sottler prenesla tudi na raven ilustracij, ki so narejene s tehniko prstnih odtisov. Gre za zelo elementarno likovno tehniko, ko namesto čopiča uporabimo blazinice prstov, kar je otrokom izjemno blizu, ilustratorka pa jo je mojstrsko nadgradila in s ponavljanjem postopka ter različno močjo nanosov barve in pritiska blazinic ustvarila vrhunske in povsem izvirne likovne kompozicije: naselje hišic, plešoče miške, travnik deteljice, krošnje dreves, lešnike, zrna graha ... Posamezne elemente okolja je izrezala in nalepila oz. oblikovala s pomočjo kolažne tehnike, pri čemer je rez škarij oz. rob nalepljenega materiala še viden, s čimer ohranja vidnost samega postopka ustvarjanja.

Z isto tehniko so ilustrirani tudi naslovnica in zadnja stran knjige ter oba vezna lista, identična spredaj in zadaj, prikazana množica hišic pa nas nemudoma uvede v mišjo dolino. Miške so upodobljene iz srednje oddaljenosti, so različne, a ne individualizirane, učinkujejo kot neke vrste kolektivna literarna oseba: igrive, radožive, radovedne, v gibanju, večkrat so postavljene v koloni, s čimer ilustratorka ustvari množičnost prizora. Ilustracije so izčiščene, prevladujeta črna in bela barva, določeni elementi pa so narisani v osnovnih barvah, rdeča, rumena, zelena, modra, rjava (npr. mišja oblačila, deteljice, strehe hiš, lešniki ...), ozadje je največkrat belo, pa tudi modro, črno in oker barve. Slikanica vizualno vsekakor odstopa od avtoričinih drugih pesniških zbirk (*Iščemo hišico*, *Lonček na pike*, *Sadje z naše ladje*, *Škratovske oči*, *Imam zelene čevljičke*), kjer prevladujejo žive barve, veseli toni, ilustracije pa učinkujejo otroško optimistično, razlikuje pa se tudi po izbiri formata knjige, ta je pri naštetih zbirkah A4, medtem ko je knjiga *Drobtine iz mišje doline* kvadratne oblike. Skozi celotno slikanico imamo dvostranske ilustracije, ki miške postavljajo v širši kontekst oz. prostor, o čemer piše tudi Nikolajeva: »Umetnik uporabi dvostransko postavitvev za ustvarjanje občutka širine prostora« (Haramija, Batič 2013: 60). Besedilo ni ločeno od ilustracij, ni uokvirjeno, temveč je del ozadja oz. slike. Čeprav ilustracije običajno prikazujejo zamrznjen trenutek, pa je ilustratorki s ponavljanjem oz. podvojitvami istega motiva prepričljivo uspelo ustvariti občutek gibanja, pa naj gre za gugalnico, mišji ples, hojo domov ipd.

3 Gre za pomenski okvir, ki ga poznamo že iz slikanice Kajetana Koviča *Maček Muri*. Bogata medbesedilna komunikacija zbirke se kaže tudi v navezavah na dela A. M. Slomška, C. Kosmača, K. Brenk, I. Cankarja, T. Pavčka (Blažič, Krivec Dragan 2018: 155–156).

Najpogosteje pesniške zbirke za otroke prinašajo različne pesmi, vsaka pesem zase je zaokrožena celota, zato v veliki večini ilustracije ne morejo razvijati zgodbe, temveč so le slike vsake pesmi posebej (Haramija, Batič 2013: 43). *Drobtine iz mišje doline* to presežejo, saj že zaradi izbire enake literarne osebe skozi vso zbirko ustvarijo pomensko celoto drobtinic življenja,⁴ ki jih nadgradijo tako ilustracije s svojim lastnim likovnim jezikom kot tudi celotna oblikovanost knjige. Ta se začne že z ilustracijo na naslovnici, ki se nadaljuje na hrbtno stran slikanice in prikazuje zelene deteljice ter miško na gugalnici, kar je v pomenskem sozvočju z zadnjo, 19. pesmijo brez naslova na hrbtni strani, ki postane tako del celote, ne le prostor za podatke o avtorju ali povzetek vsebine. Pesem je nekakšen povzetek oz. moto celotne zbirke: »Gor in dol na vse strani / mišja sreča se vrtil: / včasih da in včasih vzame [...] včasih pa – ne veš, od kod – / sonce pošlje ti na pot.« Zadnja pesem prinaša sporočilo oz. že nekakšen refren, ki preveva pesniški svet Anje Štefan, izražen tudi z verzom »svet je kakor ringaraja« (iz pesniške zbirke *Iščemo hišico*), ki je postal tudi naslov njene antologije.

3 Zven in pomen

Pesniško zbirko sestavljajo kratke, štirivrstične pesmi, lahko pa so večvrstične in tudi sestavljene iz dveh ali treh kitic. Imajo jasen, izrazit ritem, ki je tekoč, pesmi pa gredo posledično lažje v uho. Kot je značilno za poezijo Anje Štefan, so njene pesmi izrazito spevne in zato pogosto uglasbene, kar velja tudi za obravnavano delo. Avtorica uporablja preproste, vsem razumljive besede, pri čemer pa ni vedno v ospredju le pomen besed, logos oz. sporazumevalna funkcija jezika, temveč tudi zvočnost in ritem, to, kar občutimo s celim telesom, zato pesmi vsebujejo onomatopoetske izraze, igre besed, ponavljanja, kot npr. »Trili lili, trala la« (*Radič*), »Tipili tapili bum bum bum« (*Pogum*), »Tidel tirček – grem po sirček« (*Sir*), »Cipr copr koromač« (*Čarovniška*). Ritmična struktura pesmi izhaja iz folklorne tradicije, pogoste so parafraze ljudskih pesmi in izštevank.

Kljub lahkotnemu ritmu svet v mišji dolini ni vedno le idilično urejen, poleg pričakovane mačke se miške srečujejo tudi z drugimi, ne vedno vedrimi odtenki življenja, ki se kažejo na treh ravneh: na ravni medosebnih odnosov (npr. *Medenjaki*), negativnih človeških lastnosti in značajskih hib (npr. *Če miš prinese ti drobiž, Anban*) ter na ravni družbeno-socialnega okolja (npr. *Le pogumno, le za mano, Dom*). V nekatere pesmi tako vstopa problemska tematika, tabu teme in družbenokritični toni. Oglejmo si nekaj takšnih primerov.

Štirivrstičnica *Dom* prikazuje različni usodi dveh mišk v zimskem času: »Ena miška dom ima, / druga ga pa nima, / išče, tava, šklepeta, / pa jo vzame zima.« Mojstrstvo avtorice se pokaže v minimalni rabi preprostih besed, s katerimi izrazi nepravilni svet, opozori na socialne krivice, revščino, brezdomstvo ipd. V sozvočju s tematiko pesmi je tudi ilustracija, ena miška v hišici, okoli pa veliko beline, vse to v otroku vzbuja različna občutja in vprašanja (npr. kje je druga miška, ali ji je uspelo

4 Podobna zgradba in koncept literarne osebe ter posledično pomenska celota je značilna tudi za avtoričino prozno delo *Štiri črne mravljice*, kjer opazujemo prigode štirih prijateljic – mravljič.

najti dom, je mrtva pod snegom), ki so tako izhodišče za pogovor z odraslim. Vizualna dimenzija ne kaže na idilično in spokojno zimo, saj sliko presekaajo tri poševne linije, te učinkujejo neharmonično in grozeče. Kot kontrast je na desni strani tematsko sorodna pesem *Ledene zimske sapice*, ki pa prinaša življenjski optimizem, kljub mrzli zimi mišek ne obupuje in se veseli življenja. Ravno to sopostavljanje veselega in resnega je ena od opaznih značilnosti pesniške zbirke.

Družbeno kritična je trikitična pesem *Le pogumno, le za mano*, ki problematizira neustrezno družbeno ureditev, v drugi kitici beremo: »Tu je čuden red v veljavi, / ni več dober, ni več pravi, / ni pravičen, jasen, čist, / vse poganja le korist.« Ilustracija na ozadju gozda prikazuje miške v neskončni vrsti, ki se odpravijo na pot z upanjem, da bodo našle boljši svet. Čeprav sta vizualna in verbalna elementa pesmi izrazito nadčasovna in univerzalna, pa ni mogoče prezreti kritike današnjega sveta tukaj in zdaj.

Kot primer inovativne parafraze ljudske izštevanka navedimo pesem *An ban*: »An ban pet podgan, / star mišjak je spet pijan / in se čudi, da ni sreče, / če se tak po svetu vleče. // An ban, pet podgan / včasih bil je modrijan, / zdaj pa revež nima volje, / da bi našel pot na bolje.« Avtorica za izhodišče vzame ljudsko izštevanko in ohrani njeno ritmično strukturo, povsem pa spremeni sporočilno plat, saj jo kontrastira s problemsko tematiko alkoholizma in posledično propada nekoč srečnega modrijana. Zavoženo življenjsko pot stilizirano prikazuje tudi ilustracija.

Anja Štefan tako upoveduje tudi kompleksnejše teme,⁵ poleg radosti življenja prikaže tegobe vsakdana, ki pa jih blaži z zvočno in ritmično strukturo ter iskrivim humorjem. Otrokom tako ne kaže zgolj lepih, idealiziranih podob, temveč tudi širši ustroj družbe, a še vedno na način, ki izhaja iz otroškega dožemanja sveta in izkušenj. Celotno zbirko – kot tudi pesniški opus Anje Štefan – pa prevevajo pozitivne vrednote in večne resnice: kolektivno dobro je postavljeno pred individualno, avtorica nastopi proti sebičnosti in egoizmu, poudarjen je pomen sodelovanja, pomembno je najti in slediti svoji poti ter upati in vztrajati, saj vse slabo, težko prej ko slej mine. »Vse te vsebinske in slogovne poteze se zlijejo v mozaično sestavljanje mišjega sveta, ki je izročen jezikovni igri, a je na njenem ozadju povsem jasno vpisana pot v boljši svet.« (Saksida 2020: 15) Avtorica je v intervjuju etično dimenzijo svojih besedil pojasnila z besedami: »Pišem za otroke, torej je pomembno, kakšne vrednote vzpostavljam in kako to povem. Tisto, kar mi je bistveno, bi rada spravila v čim bolj preproste forme, tako preproste, da bi skozi ritem kar zdrsnile v človeka. Otroci včasih ponavljajo ritmične besede, ne da bi jih razumeli. 'Če bi mi uspelo' si rečem, 'da bi v take

5 Čeprav je kompleksnost tematike ena od novosti obravnavane zbirke, pa ni mogoče prezreti kritičnih tonov do ustroja sveta ali značajskih hib tudi v drugih avtoričinih pesniških zbirkah: npr. *Banane (Sadje z naše ladje)* opozarjajo na revščino od otrok do starcev, ki te banane obirajo, na račun njihovega dela pa bogatijo drugi, pesem *Teran* v hudomušnem tonu kaže na posledice pretiranega pitja alkohola, *Črni mož* tematizira jezo in ozkoglednost, *Lisica leži* grdo obnašanje (*Škratovske oči*), *Čmrlj* tematizira lenobo, *Potepuh* starega psa brez doma, ki sledi svoji poti, *Pesem o stari lisici* tegobe staranja in vztrajanja (*Lonček na pike*), *Dež* osamljenega in mokrega psa brez zavetja, ki pa verjame v sončni dan (*Imam zelene čevljičke*) ...

ritmične vzorce vtkala sporočila o tem, kako naj bi bili drug do drugega in do sveta, in da bi otroci to govorili, si zapomnili, ponavljali kot izštevanke – mogoče s tem lahko prispevam k našemu skupnemu boljšemu jutri.» (Vidali 2018: 38)

4 Naslovník in vprašanje recepcije

Čeprav gre, kot smo ugotovili, za preproste in večinoma kratke pesmi z izrazito ritmično strukturo in enostavno formo, Anja Štefan v intervjuju pravi: »Če je besed malo, morajo biti toliko bolj premišljene in postavljene na pravo mesto, da ima delo moč, še posebno, če hočeš, da deluje na različne starosti in z različnimi pomeni.« (Vidali 2018: 39) Slikanica je zvrst besedila, ki je namenjeno občinstvu dveh generacij (Nikolajeva 2003: 22) oz. ima dvojnega naslovníka (Blažić 2011: 15): otroka, ki posluša besede in opazuje ilustracije, ter odraslega, ki bere. In prav v tem je še ena od kvalitet obravnavane pesniške zbirke: čeprav je delo prvenstveno namenjeno predšolskim otrokom in izhaja iz otroškega dojemanja sveta, so v njem tudi pomenske vrzeli in sporočilni odtenki, ki nagovarjajo starejše bralce oz. jim bodo ti z drugačnimi življenjskimi izkušnjami pripisali drugačno težo in pomen. To velja tudi za ilustracije, ki s svojo inovativno likovno poetiko vzpostavljajo stik z otroki, saj imajo ti s tehniko prstnih odtisov lastne praktične izkušnje, a hkrati so ilustracije vizualno zahtevnejše, izčiščene, vzpostavljajo večpomenskost na simbolni ravni in aktivirajo naslovníka k opazovanju in posledično premisleku.

Za razliko od preostalih avtoričinih pesniških zbirk, kjer nastopajo različne živali, a tudi otroci in odrasli, je v tej zbirki opazna odsotnost ljudi. Je pa neposredna komunikacija z otroškim naslovníkom nakazana v zadnji pesmi, ki zaključí mišji dan. Uspavanka *Za lahko noč* prinaša na prostranem črnem ozadju zlato luno ter na spodnjem robu lista vrsto spečih mišk, kaže na mir in spokojnost in se glasi takole: »Fižolček pod vzglavje / za srečo, za zdravje / za pamet, za moč – / in našim mladičkom / in vsem otročičkom / želim lahko noč.« Avtorica poleg mladičkov nagovarja »vse otročičke«, torej tudi otroke, to je bralce oz. poslušalce.

5 Zaključek

Če se za konec vrnemo k zgoraj zapisani definiciji slikanice Marie Nikolajeve, da prejemnik celostni smisel slikanice doživi šele skozi interakcijo različnih komunikacijskih sredstev, potem vsekakor lahko ugotovimo, da beseda in slika v obravnavani slikanici ves čas sodelujeta in ustvarjata skupno estetsko sporočilo. Prav tako zanjo velja opredelitev Marjane Kobe (1987: 33), ki je oblikovala eno prvih definicij slikanice pri nas: »Lahko rečemo, da postane slikanica, kadar doseže najčistejšo avtentičnost svoje knjižne zvrsti, pravi likovno tekstovni monolit. Organska prepletenost likovnega in tekstovnega deleža v novo sozvočno celoto je potemtakem poglavitna značilnost slikanice in obenem poglavitna naloga, pred katero stojijo ustvarjalci te zvrsti knjige.« *Drobtine iz mišje doline* so prav takšen likovno tekstovni monolit od prve do zadnje strani. Slikanica je inovativna in estetsko premišljena na vseh treh opazovanih ravneh, to je besede in slike, zvena in pomena ter komunikacije z naslovníkom. Avtorica ohranja prepoznavni ritem in verz, ki se naslanjata na

tradicijo ljudskega slovstva, izstopa pa delo po kompleksnejših temah in izvirni poetiki likovnega jezika. Tako beseda kot slika izhajata iz otroškega doživljajskega, domišljjskega, čustvenega sveta in izkušenj, a hkrati otroka ne podcenujeta, temveč ga na ravni verbalne in vizualne komunikacije ves čas senzibilizirata za estetsko izkušnjo. Otroci, ki danes odraščajo v svetu, nasičenem s hitro spreminjajočimi se podobami, kričečimi barvami in mnogokrat banalnimi, stereotipnimi, trivialnimi vsebinami, še toliko bolj potrebujejo stik z estetsko premišljenim sporočilom, kjer je manj več.

Viri in literatura

- BLAŽIČ, Milena Mileva, 2011: *Branja mladinske književnosti: izbor člankov in razprav*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- BLAŽIČ, Milena Mileva, KRIVEC DRAGAN, Judita, 2018: Anja Štefan: Drobtine iz mišje doline. *Sodobnost* LXXXII/1–2. 155–159.
- GRAFENAUER, Niko (ur.), 2016: *Sončnica na rami: pesmi za otroke od Frana Levstika do danes*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- HARAMIJA, Dragica, BATIČ, Janja, 2013: *Poetika slikanice*. Murska Sobota: Franc-Franc.
- KOBE, Marjana, 1987: *Pogledi na mladinsko književnost*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- LAVRENČIČ VRABEC, Darja, MLAKAR ČRNIČ, Ida, 2018: *Eden je svet: priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig 2018*. Ljubljana: Mestna knjižnica.
- NIKOLAJEVA, Maria, 2003: Verbalno in vizualno: slikanica kot medij. *Otrok in knjiga* XXX/58. 5–25.
- PLETERSKI, Andrej, 2018: Andrej Pleterski z Anjo Štefan. *Sodobnost* LXXXII/11. 1422–1437.
- SAKSIDA, Igor, 2006: Sodobna slovenska mladinska poezija. Miran Hladnik (ur.): *Preseganje meje*. Ljubljana: Slavistično društvo (Zbornik Slavističnega društva Slovenije, 17). 265–279.
- SAKSIDA, Igor, 2020: Različnost doživljanj sveta v povojni mladinski poeziji. *Otrok in knjiga* XLVII/107. 5–17.
- ŠTEFAN, Anja, 2008: *Lonček na pike*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- ŠTEFAN, Anja, 2009: *Iščemo hišico*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- ŠTEFAN, Anja, 2016: *Sadje z naše ladje*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- ŠTEFAN, Anja, 2017: *Drobtine iz mišje doline*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- ŠTEFAN, Anja, 2018: *Škratovske oči*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- ŠTEFAN, Anja, 2020: *Imam zelene čeveljčke*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- VIDALI, Petra, 2018: Anja Štefan: »Tako preprosto, da kar zdrsrne v človeka«. *Otrok in knjiga* XLV/103. 36–39.

Prispevek je nastal v sklopu raziskovalnega programa Medkulturne literarnovedne študije, št. P6-0265, ki ga sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.